

Gesprekshandleiding: omgangsregels

Het onderwerp seksueel misbruik is voor de eerste keer besproken: het begin is er. Is het onderwerp alleen met de kerkenraad besproken? Wie denkt er nog meer mee? Kijk of genoeg mensen uit de gemeente betrokken zijn (zie stap 1) en spreek zo nodig met meer mensen (hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de bijlage 'gesprekshandleiding bewustwording' bij stap 1).

Nadat er voor de eerste keer over het onderwerp gesproken is, is het tijd om afspraken te maken. Hoe gaan we met elkaar om in onze gemeente? Wat zijn onze waarden? Deze gesprekshandleiding biedt een opzet voor een bijeenkomst om over deze vragen te spreken, om afspraken te maken over hoe je met elkaar om wilt gaan en om deze afspraken bekend te maken. Omgangsregels zijn van en voor iedereen. Betrek daarom gemeenteleden bij het opstellen, ook kinderen en jongeren! Bij stap 2 vind je ook werkvormen die specifiek voor kinderen zijn.

Doelen

- De deelnemers ontwikkelen omgangsregels voor het jeugdwerk.

Vorbereiding

Leid deze bijeenkomst niet alleen. Vraag bijvoorbeeld een predikant of ouderling om erbij te zijn. Gebruik deze handleiding als leidraad voor een gesprek over Veilig Jeugdwerk. Lees daartoe deze handleiding goed door.

Bedenk dat het een gevoelig onderwerp is. Wat doet het met jezelf?

Wees je ervan bewust dat het iets kan losmaken bij mensen. Realiseer je dat er slachtoffers, familieleden van slachtoffers maar ook daders bij dit gesprek aanwezig kunnen zijn. Voor anderen kan het onderwerp seksueel misbruik juist relatief onbekend zijn.

Nodig

- Een flap-over of school-/whiteboard.
- Memoblaadjes
- Kopieer voor de tweede bijeenkomst voor alle deelnemers bijlage 1 en 2 van deze gesprekshandleiding en eventueel 'modelgedragscode', bijlage bij stap 3 Veilig Jeugdwerk.

1. Opening

Heet iedereen welkom. Blik kort terug op de vorige bijeenkomst, ook met het oog op mensen die daar niet bij aanwezig waren. Herhaal dat er gesproken is over de open sfeer.

Zijn er deelnemers die nog iets over de vorige bijeenkomst kwijt willen? Geef daar kort de ruimte voor. Vertel vervolgens iets over de opzet van deze tweede bijeenkomst.

2. Waarden

Mensen in een gemeenschap delen vaak bepaalde waarden. In de kerk hebben we ze ook. Ze bestaan niet alleen uit wat we zelf willen, maar zijn ons ook voorgeleefd door Jezus. Een gemeente kent morele / christelijke waarden.

Deel memoblaadjes uit en laat de aanwezigen zoveel mogelijk waarden opschrijven met betrekking tot de omgang met elkaar. Het gaat hierbij dus nog niet om afspraken, maar om idealen.

Laat hen de memoblaadjes op een flap-over of een bord o.i.d. plakken.

Cluster de memoblaadjes om te zien of er overeenkomsten zijn of overlappingsen en bespreek het overzicht. Zijn er waarden die extra zwaar tellen? Plak ze bovenaan.

Bespreek wat de waarden betekenen voor de aanwezigen. Hebben ze een voorbeeld waarin een bepaalde waarde een rol speelde? Hoe hebben ze een bepaalde waarde in de praktijk gebracht? Zijn er waarden die moeilijk zijn om in de praktijk te brengen of met elkaar in strijd zijn?

Voorbeeldwaarden: liefde, openheid, waarheid, aanspreekbaarheid, trouw, vertrouwen, betrouwbaarheid, vergeving, gerechtigheid, vrede, vreugde, goedheid, geloof, beheersing, geduld, waardigheid, vriendelijkheid, zachtmoedigheid.

3. Omgangsregels

Veel verenigingen maken gebruik van omgangsregels. Daarin zijn afspraken opgenomen over 'hoe we met elkaar omgaan'. Het hebben van omgangsregels maakt mensen bewust van eigen en andermans gedrag en biedt een handvat om daarover in gesprek te gaan. Je gaat nu aan de slag met het opstellen van omgangsregels voor je eigen jeugdwerk.

Een voorbeeld van omgangsregels die je in het kerkelijk jeugdwerk zou kunnen gebruiken vind je in bijlage 2 bij deze handleiding. Geef elke deelnemer een exemplaar.

Lees de inleiding bij de omgangsregels evenals de omgangsregels voor jezelf door en geef daarbij in de kantlijn aan welke regel je belangrijk vindt door er een uitroepteken (!) voor te zetten en welke je overbodig vindt of niet begrijpt door er een vraagteken (?) bij te zetten. Voeg onderaan eventueel regels toe die je mist.

Bespreek dit vervolgens met elkaar en kijk ook of alle waarden terug komen in de omgangsafspraken. Zou je deze regels kunnen of willen gebruiken in je jeugdwerk? Waarom wel of niet?

Stel gezamenlijk een definitieve lijst op van omgangsregels. Denk ook na over de inleidende woorden.

4. Praktisch vervolg

Bedenk hoe je deze regels onder de aandacht brengt van kinderen, jongeren, ouders, vrijwilligers, kerkenraad en anderen. Denk aan het kerkblad, inlijsten voor de clubruimte, een bijlage bij het beleidsplan, de website, een brief aan ouders en vrijwilligers, enzovoort.

Bedenk wanneer je de regels onder de aandacht gaat brengen in de verschillende groepen, clubs en raden. Verdeel de taken.

5. Extra - informatie

Deel bijlage 1 uit en geef de gelegenheid deze door te lezen. Kijk ook vast naar stap 3 van het stappenplan (voer een gedragscode in) en naar de voorbeeldgedragscode bij stap 3. Bespreek met elkaar op welke manier jullie het thema Veilig Jeugdwerk verder een plek willen geven. Maak daar afspraken over.

6. Afsluiting

Misschien zijn er mensen die naar aanleiding van deze avond door willen praten met de gespreksleider of een predikant. Geef aan dat die mogelijkheid er is.

Bid met elkaar als afsluiting.

Bijlage 1 Informatie

Bijlage 2 Voorbeeld omgangsregels

Bijlage 1 Informatie

1. Preventie en trainingen

Omgangsregels

Veel verenigingen maken gebruik van omgangsregels. Daarin zijn afspraken opgenomen over 'hoe we met elkaar omgaan'. Het hebben van omgangsregels maakt mensen bewust van eigen en andermans gedrag en biedt een handvat om daarover in gesprek te gaan. Een voorbeeld van omgangsregels die je in het kerkelijk jeugdwerk zou kunnen gebruiken vind je in de bijlage bij stap 2 Veilig Jeugdwerk.

Gedragscode

Het NOV heeft een gedragscode opgesteld die ter ondertekening kan worden voorgelegd aan medewerkers en vrijwilligers in het jeugdwerk. Deze gedragscode is aangepast met het oog op kerkelijk jeugdwerk en kan ter ondertekening worden voorgelegd aan vrijwilligers in het jeugdwerk. Deze gedragscode vind je in de bijlage bij stap 3 Veilig Jeugdwerk.

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

De mogelijkheid bestaat om van medewerkers en vrijwilligers te vragen om een VOG (Verklaring omtrent gedrag) te overleggen. Op de website van het Ministerie van Justitie vind je hierover meer informatie, zie www.justitie.nl.

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV)

Met het project 'In veilige handen' werkt NOV, in opdracht van het ministerie van Justitie, aan het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties bij het voorkomen en adequaat omgaan met seksueel misbruik. NOV werkt hiervoor in een taakgroep samen met MOVISIE, NOC*NSF en Scouting Nederland. Zie voor meer informatie over (het voorkomen van) seksueel misbruik de website: www.inveiligehanden.nl

De volgende organisaties bieden steun op maat:

CGJO	http://www.cgjo.nl
LCJ	http://www.lcj.nl
Stichting NGJ	http://www.ngkjeugdwerk.nl
Praktijk Centrum GKv:	http://www.praktijkcentrum.org
	http://www.ingesprekoversex.nl
Stichting Chris	http://www.chris.nl

2. Advies en begeleiding

Het Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties

Voor advies kunt u terecht op de website www.meldpuntmisbruik.nl, mailen met veiligjeugdwerk@meldpuntmisbruik.nl of bellen met het nummer 06 2005 44 52.

Protocol voor kerken die geconfronteerd worden met misbruik in kerkelijke relaties

In heldere stappen wordt uiteengezet wat er dient te gebeuren als er een vermoeden of beschuldiging is van seksueel misbruik in kerkelijke relaties. Dit protocol is te downloaden van de website <http://www.meldpuntmisbruik.nl/protocol>

3. Literatuursuggesties

Boeken voor kinderen en tieners

Een overzicht van boeken voor kinderen en tieners vind je op de site van Project Preventie Seksuele Intimidatie (een project van het ministerie van OC&W) www.ppsi.nl. Zie onder preventie, seksualiteit en relationele vorming, boekenlijsten. Daar is een onderverdeling naar kinder- en jeugdboeken. De problematiek van grensoverschrijding wordt in de breedte genomen. De boeken handelen over liefde, relaties, seksualiteit, seksueel misbruik en mishandeling.

Enkele titels die er niet op staan:

- Hadley Irwin. *Abby*. ISBN 90 6692 029 7. Voor tieners. Beschreven vanuit een vriend van Abby, die door haar vader wordt misbruikt. Pas in de loop van het verhaal komt hij erachter wat er met Abby aan de hand is.
- Cynthia Voigt. *Met het mes op tafel*. ISBN 90 6069 961 0. Voor tieners. Een meisje probeert zichzelf te beschermen tegen misbruik door een stiefvader, door een mes aan te schaffen. Dat blijkt niet de manier. Zo wordt door een klasgenoot in contact gebracht met haar vader, die advocaat is en die samen met haar een effectievere manier van bescherming bedenkt.
- Stichting Chris. *Een geheim te veel*. ISBN 90 718 131 42

Boeken voor volwassenen

- Dam, Gideon van, en Marjo Eitjes, *Een pastor moet je toch kunnen vertrouwen*, Meinema, Zoetermeer 1994.
- Dijkstra, Sietske, *Bij stukjes en beetjes*, Uitgave TransAct, Utrecht, z.j.
- Ganzevoort, R. Ruard, *Reconstructies. Praktisch-theologisch onderzoek naar de verhalen van mannen over seksueel misbruik en geloof*, Kok, Kampen 2001.
- Ganzevoort, dr. R. Ruard en drs. Alexander L. Veerman, *Geschonden lichaam. Pastorale gids voor gemeenten die geconfronteerd worden met seksueel geweld*, Boekencentrum, Zoetermeer, 2000.
- Geerdink, Frédérique, i.s.m. Transact, *Als je misbruikt bent, gids voor verwerking*, Jan van Arkel, Utrecht, 1999.
- Gils, Lisette van / Stichting VPSG, *Mijn lichaam, mijn ziel. Over (seksueel) geweld en pastorale hulpverlening*, Haarlem, 1998.
- Herman, Judith Lewis, *Trauma en herstel. De gevolgen van geweld – van mishandeling thuis tot politiek geweld*, Wereldbibliotheek, Amsterdam, 1993.
- Moerings M. en B. Swier, *Recht rond zedendelicten. Handboek voor de (juridische) hulpverlening*. Samson, Alphen aan den Rijn, 1997.
- Nijenhuis, S. te, *Luister mij vrij. Begeleiding van slachtoffers van seksueel geweld*, Gooi en Sticht, Hilversum, 2000.
- Selles, Leny, *De pastor was een huurling*, Boekencentrum, Zoetermeer, 2001.
- SMPR, *Bijbelse verzoening en seksueel misbruik in het pastoraat*, Leusden 1997.
- SOW-kerken, *En toen was er voor mij niemand meer. Over godsdienst en incest*, Boekencentrum, Zoetermeer, 1999.

- Veerman, Alexander, *Ontredderd. Het proces in de kerkenraad als de predikant seksueel misbruik heeft gepleegd*, Boekencentrum, Zoetermeer 2005.
- Wais, Mathias, en Ingrid Galle, *Alledaags misbruik. Ervaringen met slacht-offers, daders en ouders*, Indigo, Zeist, 1997

Bijlage 2 Voorbeeld omgangsregels

Iedereen die de jeugdwerkactiviteiten van de kerkelijke gemeente bezoekt houdt zich aan de omgangsregels die hieronder zijn opgeschreven. Wie dat doet, is van harte welkom.

Wij laten ons leiden door het liefdesgebod dat Jezus zelf ons heeft gegeven, toen hij zei: *U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf.*' (Mattheüs 22: 37-39, HSV).

Wij vinden afspraken over de manier van omgaan met elkaar belangrijk, omdat iedereen zich prettig en veilig moet kunnen voelen. Dit kan alleen als je elkaar in je waarde laat en elkaar met respect behandelt. Dit betekent dat wij in onze kerkelijke gemeente alle vormen van ongelijkwaardige behandeling zoals, pesten, machtsmisbruik, discriminerende, racistische, seksistische of (seksueel) intimiderende gedragingen of opmerkingen, of het hiertoe aanzetten, ontoelaatbaar vinden.

Wij vragen van alle medewerkers en vrijwilligers, kinderen, hun ouders of andere bezoekers, dat zij meewerken aan het naleven van de omgangsregels. Niet alle zaken die anderen kunnen kwetsen, kunnen we in regels verwoorden. Dan zouden het er veel te veel worden. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat als iets niet genoemd wordt, dit wel toelaatbaar is.

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de kerkelijke gemeente.
2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik berokken de ander geen schade.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn machtspositie.
6. Ik scheld niet en maak geen gemene grappen of opmerkingen over anderen.
7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld, ik bedreig de ander niet, ik neem geen wapens mee.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen ongewenste seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen ongepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Als iemand mij hindert of lastig valt dan vraag ik hem/haar hiermee te stoppen. Als dat niet helpt vraag ik een ander om hulp.
14. Ik help anderen om zich ook aan deze afspraken te houden en spreek degene die zich daar niet aan houdt op aan en meldt dit zo nodig bij de leiding of de jeugdouderling

Bron: www.nov.nl (bewerkt)